

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/86/2022
Identifikačné číslo spisu:	1616201452
Dátum vydania rozhodnutia:	31.05.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Zemková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:1616201452.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov: 1/ K. K., narodený XX. A. XXXX, C. XX, K., 2/ K. K., narodená XX. I. XXXX, C. XX, K., obaja zastúpení: Advokátska kancelária JURIKA & KELTOŠ, s.r.o., Mickiewiczova 2, Bratislava, IČO: 35 951 087, proti žalovaným: 1/ O. K., narodená X. S. XXXX, C. XX, K., 2/ X. S. Q., narodená XX. S. XXXX, D. XX, K., 3/ W. K., narodený XX. I. XXXX, S. XX, D., 4/ K. K., narodený XX. R. XXXX, D. XX, K., všetci zastúpení: Advokátska kancelária MARCEL BIZNÁR, s.r.o., Bajkalská 31, Bratislava, IČO: 36 868 221, o určení, že vec patrí do dedičstva, v konaní vedenom na Okresnom súde Malacky pod sp. zn. 7C/232/2016, o dovolaní žalovaných 1/ až 4/ proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 8Co/126/2020 zo dňa 30. novembra 2021, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 8Co/126/2020 zo dňa 30. novembra 2021 z r u š u j e a vec v r a c i a odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

I.

Rozsudok súdu prvej inštancie

1. Okresný súd Malacky (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 7C/232/2016-322 zo dňa 21. novembra 2019 určil, že spoluvlastnícke podiely k rodinnému domu, súpisné číslo 198, nachádzajúcemu sa na parcele registra „C“, p. č. 346/2, v obci K., k. ú.: K., okres Malacky, vedenej Okresným úradom Malacky - Katastrálny odbor na liste vlastníctva (ďalej len „LV“) č. XXX zapísané v prospech:

- O. K., rod. D., r.č.: XXXXXX/XXX, nar. XX.XX.XXXX, bytom C. XX, XXX XX K., vo výške 1/8,
- S. Q., rod. K., r.č.: XXXXXX/XXXX, nar. XX.XX.XXXX, bytom D. XXX/XX, XXX XX I., vo výške 1/8,
- W. K., rod. K., r.č.: XXXXXX/XXXX, nar. XX.XX.XXXX, bytom S. XXX/XX, XXX XX D., vo výške 1/8,
- K. K., rod. K., r.č.: XXXXXX/XXXX, nar. XX.XX.XXXX, bytom D. XXX/XX, XXX XX K., vo

výške 1/8,

patria do dedičstva po poručiteľovi: S. K. rod. Q., nar. XX.XX.XXXX, zomr. dňa XX.XX.XXXX.

Ďalej súd prvej inštancie určil, že spoluvlastnícke podiely k časti parcely registra „C“ p.č. 346/2, zastavané plochy a nádvoria o výmere 806 m², v obci K., k. ú.: K., okres Malacky, vedenej Okresným úradom Malacky - Katastrálny odbor na LV č. XXX, odčlenenej na základe geometrického plánu č. 61/2019 vyhotoveného dňa 25.07.2019 O.E., úradne overeného X.. E. K. dňa 12.08.2019, pod č.: 61-937/2019, ktorý je súčasťou tohto rozsudku, ako parc. registra „C“ p. č. 346/2, zastavané plochy a nádvoria o výmere 622 m², zapísané v prospech:

- O. K., rod. D., r.č.: XXXXXX/XXX, nar. XX.XX.XXXX, bytom C. XX, XXX XX K., vo výške 1/8,
- S. Q., rod. K., r.č.: XXXXXX/XXXX, nar. XX.XX.XXXX, bytom D. XXX/XX, XXX XX I., vo výške 1/8,

- W. K., rod. K., r.č.: XXXXXX/XXXX, nar. XX.XX.XXXX, bytom S. XXX/XX, XXX XX D., vo výške 1/8,

- K. K., rod. K., r.č.: XXXXXX/XXXX, nar. XX.XX.XXXX, bytom D. XXX/XX, XXX XX K., vo výške 1/8,

patria vo veľkosti 1/2 do dedičstva po poručiteľovi: C. K. st., zomr. dňa XX.XX.XXXX a vo veľkosti 1/2 do dedičstva po poručiteľovi: S. K. rod. Q., nar. XX.XX.XXXX, zomr. dňa XX.XX.XXXX.

Žalobcom 1/ a 2/ priznal náhradu trov konania v rozsahu 100%.

2. Právne vec odôvodnil aplikáciou § 115 zákona č. 141/1950 Zb. Občianskeho zákonníka, ktorý bol účinný na území Slovenskej republiky od 01.01.1951 do 31.03.1964 (ďalej len „stredný OZ“), obvyčajovým právom platným na území Slovenskej republiky do 31.12.1950, § 115, § 116, § 145, § 566 a § 854 zákona č. 141/1950 Zb. a na základe výsledkov vykonaného dokazovania postupom podľa § 139 ods. 1 písm. c/ zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) a na základe vykonaného dokazovania ustálil, že pokiaľ ide o určenie, že spoluvlastnícke podiely k rodinnému domu, súpisné číslo 198, ktorý sa nachádza na parc. registra „C“ p. č. 346/2 v obci K., k. ú. K., okres Malacky, na LV č. XXX, ktoré boli zapísané v prospech žalovaných 1/, 2/, 3/ a 4/, vo výške u každého 1/8, že patria do dedičstva po poručiteľovi S. K., rod. Q., nar. XX.XX.XXXX a zomrelej dňa XX.XX.XXXX. Tento výrok rozsudku Okresného súdu Malacky nadobudol právoplatnosť dňa 21.februára 2020, pretože proti nemu nebolo podané odvolanie a ani nie je predmetom dovolacieho konania. Predmetom dovolacieho konania je druhý a tretí výrok (ďalej len „výrok č. II a III“) predmetného rozsudku okresného súdu v spojení s rozsudkom odvolacieho súdu. Prvoinštančný súd dospel k záveru, že spoluvlastnícke podiely v časti parc. registra „C“, p. č. 346/2, zastavané plochy a nádvoria o výmere 806 m², v obci K., k. ú. K., okres Malacky, vedené Okresným úradom Malacky - katastrálny odbor na LV č. XXX, odčlenenej na základe geometrického plánu č. 61/2019 vyhotoveného dňa 25. júla 2019 O.E., úradne overeného X.. E. K., dňa 12.08.2012, pod č.: 61 - 937/2019, ktorý tvorí súčasť rozsudku súdu prvej inštancie ako parc. registra „C“ p. č.: 346/2, zastavané plochy a nádvoria o výmere 622 m², ktoré boli zapísané v prospech žalovaných u každého vo výške 1/8, patria vo veľkosti 1 do dedičstva po poručiteľovi C. K. st., zomr. XX.XX.XXXX a vo veľkosti 1 do dedičstva po poručiteľke S. K., rod. Q., nar. XX.XX.XXXX a zomr. dňa XX.XX.XXXX (predmet dovolacieho konania). Súd prvej inštancie uzavrel, že podľa § 134 ods. 1 Občianskeho zákonníka sa oprávnený držiteľ stáva vlastníkom veci, ak má vec nepretržite v držbe po dobu desať rokov, ak ide o nehnuteľnosť. Poukázal na obvyčajové právo platné na území Slovenska do 31.12.1950, podľa ktorého vlastnícke právo k nehnuteľnosti bez zapísania do pozemkovej knihy nadobudol ten, kto nehnuteľnosť po dobu 32 rokov mal ako svoju v pokojnej držbe. Od 01.01.1951 do 31.03.1964 bolo možné vydržaním nadobudnúť vlastnícke právo k nescudziteľným veciam, ktoré sú v socialistickom vlastníctve, pričom na vydržanie bola potrebná vydržacia doba desať rokov. Poukázal na ust. § 854 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého ak nebolo uvedené inak, spravujú sa ust. tohto zákona aj právne vzťahy vzniknuté pred 01.04.1964.

3. Žalobcovia tvrdili, že ich právni predchodcovia S. a C. K. podiel na parc. č. 346/2 o výmere 622 m² nadobudli vydržaním. Dobromyseľnosť pri nastúpení do držby odôvodňovali existenciou dohody, na základe ktorej bol vyhotovený geometrický plán F. C.. 1940/88. To, že tento geometrický plán existuje a že bol aj obsahom listín založených v katastri nehnuteľností, mal súd preukázané odpoveďou z katastra

(čl. 190 spisu). Medzi stranami bolo sporné, či pri vyhotovovaní geometrického plánu došlo k dohode medzi právnymi predchodcami žalobcov a žalovaných, od ktorej sa následne odvíjala stavba nehnuteľností na parcelách riešených týmto geometrickým plánom, konkrétne pre tento spor na parcelách č. 346/2 a č. 408. V roku 1940 boli vlastními parcely č. 346/2 S. a C. K. každý v 1 a to na základe kúpnej zmluvy zo dňa 07.05.1938 (čl. 8 spisu). Druhú polovicu vlastnili v tom čase W. K. v podiele 1/3 (na základe č.d. 3265/1896) a W. K. (na základe č.d. 1449/1897) v podiele 1/6 ako vyplýva z PKV vložky č. 557 (zápis zo dňa 09.09.1936). V roku 1940 vlastnili aj parcely č. 331 a 332. Na parc. č. 331 bol postavený dom so súp. č. 68. Z výsluchu žalobcu 1/ vyplynulo, že jeho starí rodičia (S. a C. K.) bývali v tomto dome spolu s K.. Keďže chceli mať samostatné bývanie, postavili si dom na parc. č. 346/2 a to v roku 1954. Z geometrického plánu č. 61/2019 vyhotoveného O.E. je zrejmé, že dom so súp. č. 198 stojí na hranici parc. č. 346/2 a susednej parc. č. 346/3 a presne v tej časti parc. č. 346/2 o výmere 622 m², o ktorej žalobcovia 1/ a 2/ tvrdia, že bola ich právnymi predchodcami vydržaná. Vo výsluchu žalovaná 1/ uviedla, že v roku 1960 si s manželom W. K. postavili na parc. č. 408 dom so súp. č. 199. Ako vyplýva z PKV vložky č. 378 dňom 09.10.1962 bolo zapísané vlastnícke právo k parc. č. 408 na W. K. a O. K. a to od vlastníka W. K., právneho predchodcu W. K.. Žalovaná 1/ vo výsluchu potvrdila, že parc. č. 408 dostali od svokrovcov, čo je v súlade so zápisom v PKV vložke 378, z ktorej vyplýva, že vlastníctvo k parc. č. 408 prešlo od W. K.. Žalovaná 1/ taktiež tvrdila, že ich dom so súp. č. 199 stojí na parc. č. 408 (neskôr na parc. č. 408/1). Až po vyhotovení geometrického plánu č. 61/2019 a zameraní okrem iného aj rodinného domu žalovaných bolo zistené, že dom žalovaných stojí v skutočnosti sčasti na parc. č. 346/2. Čo sa týka oplotenia, oplotenie sa stavalo cca v roku 1965 kvôli hydine, ktorú chovala žalovaná 1/ so svojim manželom. Podľa čoho bolo oplotenie urobené, žalovaná 1/ nevysvetlila. Z toho ako sa formovala výstavba najprv rodinného domu žalobcov a neskôr aj rodinného domu žalovaných a oplotenia súd prvej inštancie považoval za preukázané, že pri vyhotovení geometrického plánu F. C.. 1940/88 muselo dôjsť k dohode medzi vlastními v tom čase S. a C. K. a W. a W. K. (právnymi predchodcami žalovaných). Je zrejmé, že bližšie skutočnosti by vedeli uviesť manžel žalovanej 1/ W. K. a samozrejme S. a C. K., títo však už v čase rozhodovania súdu nežili. Stav užívania oboch rodinných domov žalobcov aj žalovaných ako aj k nim prislúchajúcim častiam dvora, zhodne potvrdili výpovede žalobcov, žalovaných, výpoveď svedkyne K. F. a čestné prehlásenia K. U. a A. C.. Súčasťou geometrického plánu F. C. bolo aj rozdelenie parciel č. 331 a 332. Parc. č. 332 pôvodne o výmere 2154 m² sa týmto geometrickým plánom delila na dve polovice a to 332/1 o výmere 1077 m² (mala byť vo vlastníctve W. a W. K. v celosti) a parc. č. 332/2 o výmere 1077 m² (mala byť vo vlastníctve S. a C. K. v celosti). Z dohody o usporiadaní vlastníctva reálnym rozdelením nehnuteľnosti uzatvorenej medzi A. C., žalovanou 2/, žalovaným 3/ a žalovaným 4/ vyplýva, že parcely 332/1 a 332/2 pri uzatváraní tejto dohody mali skutočne výmeru každá 1077 m², teda takú akú určoval geometrický plán F. C.. Čiže tak ako sa užívala parcela č. 346/2 od existencie geometrického plánu F. C., tak sa užívala a následne aj prevádzala parc. č. 332, ktorá bol predmetom tohto geometrického plánu. Uvedené potvrdzuje to, že pri vyhotovovaní geometrického plánu muselo dôjsť k dohode medzi právnymi predchodcami žalobcov a žalovaných, ktorá sa však nezachovala, ale nehnuteľnosti parc. č. 346/2 a parc. č. 332 sa podľa nej užívali. Geometrický plán F. C. zapísaný v grafickej časti katastra je takým dôkazom, z ktorého mal odvolací súd za preukázané, že právní predchodcovia žalobcov S. a C. K. nastúpili do držby parc. č. 346/2 dobromyseľne.

4. Ku dňu nástupu do dobromyseľnej držby, t.j. ku dňu vyhotovenia geometrického plánu F. C. dňa 05.07.1940, platilo na území Slovenska obyčajové právo, podľa ktorého sa nehnuteľnosť mohla vydržať po 32 rokoch. Súd mal preukázaný nástup do držby týmto dňom. Od 01.01.1951 nadobudol účinnosť stredný OZ č. 141/1950 Zb., pričom na vydržanie nehnuteľnosti sa vyžadovala 10 ročná doba, ktorá v prípade oprávnenej držby S. a C. K. uplynula dňa 01.01.1961. Počas tejto doby si v roku 1954 S. a C. K. postavili rodinný dom so súp. č. 198 ako vyplýva z potvrdenia Obce Marianka aj z výpovedí sporových strán. Pri budovaní domu ako aj garáže neboli nikým rušení. Nedošlo k žiadnym skutočnostiam, ktoré by mohli spochybniť ich oprávnenú držbu. Dokonca v roku 1960 si žalovaná 1/ spolu s manželom postavili vedľa právnych predchodcov žalobcov dom na parc. č. 408 a sčasti na parc. č. 346/2. Ani pri stavbe rodinného domu žalovanej 1/ nedošlo k takým skutočnostiam, ktoré by spochybniť ich vlastníctvo k pozemkom pod domom. Na základe vyššie uvedeného mal súd preukázané, že boli splnené podmienky vydržania v prospech S. a C. K., ktorí sa týmto stali vlastními časti parc. č.

346/2 o výmere 622 m² a to ku dňu 01.01.1961, ešte za účinnosti OZ č. 141/1950 Zb. Preto súd žalobe vyhovel a rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti rozsudku.

5. Žalovaní namietali, že podiel 1 k parc. č. 346/2 dedili po W. K. v roku 2005 (dedičské rozhodnutie 38D/1450/2005) a W. K. po svojom otcovi W. K. v roku 1974 (dedičské rozhodnutie D 169/74) a tiež namietali, že žalobcovia vedeli, že dedia len podiel 1 na parc. č. 346/2. Prechody vlastníckeho práva dedením či už po C. K. v roku 1963 alebo po S. K. v roku 1985 nastali až po uplynutí zákonom stanovenej 10 ročnej vydržacej doby, teda až v čase, kedy bol podiel k parc. č. 346/2 S. a C. vydržaný. Je pravdou, že právni predchodcovia žalobcov 1/ a 2/ K. K. a C. K. vedeli o tom, že majú evidované vlastníctvo k parc. č. 346/2 v polovici, uvedená vedomosť je však bez právneho významu, keďže podiel k parc. č. 346/2 bol už v tom čase vydržaný.

6. Súd zamietol návrh na výsluch svedkov A. C. a K. C., ktorí sa podľa žalobcov vedieť vyjadriť k užívaniu sporných nehnuteľností a k ich rozdeleniu. Súd mal za to, že užívanie nehnuteľností domu žalobcov ako aj dvora okolo bolo dostatočne preukázané výpoveďami žalobcov, žalovaných ako aj svedkyne K. F.. Žalobcovia doložili aj čestné vyhlásenie A. C.. Tvrdenia ohľadom užívania sporných nehnuteľností neboli v konaní sporné. Preto súd považoval za nadbytočné predvolávať svedkov, ktorí by potvrdili to, čo v konaní sporné nebolo.

7. O trovách konania súd rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP. Žalobcovia 1/ a 2/ boli v konaní plne úspešní, preto im súd priznal náhradu trov vo výške 100%.

II.

Rozhodnutie odvolacieho súdu

8. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovaných 1/ až 4/ rozsudkom sp. zn. 8Co/126/2020 zo dňa 30.11.2021 potvrdil rozsudok prvej inštancie v napadnutej časti a vyslovil, že žalobcovia 1/ a 2/ majú proti žalovaným 1/ až 4/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania v celom rozsahu.

9. Žalovaní nerozporovali samotnú držbu sporného pozemku C. st. a S. K., ani osobitne nespochybňovali čas jej začiatku. Vychádzajúc z tvrdeného začiatku držby, ktorý sa vzťahuje najskôr k roku 1940 (vyhotovenie geometrického plánu F. C. dňa 05.07.1940), tomu prislúchajúcej právnej úpravy stanovujúcej 32-ročnú vydržaciu dobu nehnuteľnosti a následnej úpravy (účinnnej od 01.01.1951) v ustanoveniach stredného Občianskeho zákonníka, je zrejmé, že k vydržaniu vlastníckeho práva k spornému pozemku mohlo dôjsť (najskôr) dňa 01.01.1961. Z riešenia intertemporality relevantných noriem stredným Občianskym zákonníkom (§ 566 ods. 1, 2) vyplýva, že pri vstupe do držby sporného pozemku až do 01.01.1951 by sa vlastnícke právo vydržalo práve ku dňu 01.01.1961. Daná otázka bola v rozhodovacej praxi ustálená (napr. rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 2MCdo/1/2015). Z vyššie uvedeného je zrejmé, že právna úprava v relevantnom čase upravovala inštitút vydržania a súd prvej inštancie aplikoval správne právne predpisy. Možno sa stotožniť aj so záverom súdu prvej inštancie, že uvedení právni predchodcovia žalobcov nadobudli vlastnícke právo k spornému pozemku uplynutím vydržacej doby dňa 01.01.1961. Pre úplnosť, vzhľadom na odvolacie námietky žalovaných, možno ešte uviesť, že v posudzovanom prípade nešlo o situáciu, kedy by v zmysle aplikácie Občianskeho zákonníka účinného od 01.04.1964 do 31.03.1983 nebolo možné nadobudnutie vlastníckeho práva vydržaním v prípadoch uplynutia vydržacej doby po dni 31.03.1964 a zjavne nešlo ani o situáciu neskoršej poukazovanej úpravy (účinnnej od 01.04.1983 do 31.12.1991). Odvolací súd taktiež dopĺňa, že spôsobilým predmetom vydržania bol a je aj spoluvlastnícky podiel na veci (napr. rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 2 Cdo 27/2005), pričom môže ísť aj o časť parcely pozemku (napr. rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 2 Cdo 236/2012).

10. Žalovaní v odvolaní ďalej namietali záver súdu prvej inštancie o vydržaní sporného pozemku určenými právnymi predchodcami z dôvodu nesplnenia podmienky oprávnenosti držby.

11. Daných držiteľov bolo možné považovať za oprávnených, ak boli so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľní o tom, že im sporný pozemok patrí, pričom v pochybnostiach sa predpokladá, že držba je oprávnená. (§ 145 ods. 1, 2 stredného Občianskeho zákonníka; totožne s § 130 ods. 1 Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov).

12. Skutočnosť, či držiteľ veci je alebo nie je dobromyseľný, treba vždy hodnotiť objektívne, a to nielen z hľadiska osobného presvedčenia držiteľa veci. Dobrú vieru treba totiž chápať ako presvedčenie nadobúdateľa, že nekoná bezprávne, keď si prisvojuje určitú vec. Ide teda o psychický stav, o vnútorné presvedčenie subjektu, ktoré samo osebe nemôže byť predmetom dokazovania. Možno o nej usudzovať len z okolností, za ktorých sa tento psychický stav navonok prejavuje. Tvrdenie držiteľa o tom, že mu vec patrí, musí byť preto podložené konkrétnymi okolnosťami, z ktorých sa dá usúdiť, že toto presvedčenie držiteľa bolo, a to nielen pri jeho vstupe do držby, ale po celú vydržačiu dobu, dôvodné (rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 2 Cdo 27/2005).

13. Medzi základné okolnosti, ktoré potvrdzujú oprávnenosť držby veci, patrí aj okolnosť, ako držiteľ vec nadobudol, a to najmä z hľadiska, či mu svedčí nejaký oprávnený nadobúdací titul. Subjektívny pocit držiteľa nemôže byť sám osebe podkladom pre vydržanie, ak nie je tento pocit vyvolaný okolnosťami objektívne nasvedčujúcimi oprávnenosti držby práva. Na rozdiel od preukazovania vlastníctva nebude spravidla treba, aby vydržiteľ preukazoval platný právny dôvod nadobudnutia vlastníctva, ktorý môže byť základom pre zápis vlastníckeho práva do príslušného katastra nehnuteľností, ale postačí existencia takéhoto nadobúdacieho titulu (aj putatívneho), ktorý jeho vnútorné presvedčenie, že sa stal vlastníkom veci, dostatočne opodstatňuje." Nadobúdací titul preto pri posudzovaní vydržania vždy bude jednou z podstatných okolností, ktorá môže nasvedčovať oprávnenosti držby (rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 4 Cdo 287/2006).

14. Dobromyseľnosť, a teda oprávnenosť držby sporného pozemku C. I. a S. K. mal súd prvej inštancie preukázanú na základe konkrétnych okolností držby spočívajúcich vo faktickom vysporiadaní a oddelenosti sporného pozemku a nerušenom priebehu držby, ktorá bola dlhodobo akceptovaná predchodcami žalovaných ako aj samotnými žalovanými. Žalobcovia tvrdili, že k rozdeleniu pozemkov parcely č. 346/2 a príslušnému vyporiadaniu spoluvlastníctva došlo na základe písomnej dohody, ktorá sa však nezachovala. Argumentovali tým, že geometrický plán zo dňa 04.07.1940, ktorý presne zodpovedá stavu rozdelenia parcely a držbe ohraničeného sporného pozemku a ktorý dlhodobo tvorí súčasť grafickej časti katastra (pozemkovej knihy), mohol byť vyhotovený len na základe dohody spoluvlastníkov dotknutých parciel. Daný geometrický plán obsahuje tiež písomný zápis vlastníctva novourčených parciel tak, že sporný pozemok (vo vymedzení a rozlohe totožný s dnešným stavom) pripadol C. a S. K.. Tento stav však nebol premietnutý do písomnej časti katastra. Geometrický plán priamo neodkazuje na právny titul či podklad jeho vyhotovenia. Súd prvej inštancie ho považoval za významnú okolnosť preukazujúcu existenciu dohody spoluvlastníkov, a teda titulu (právneho dôvodu) držby sporného pozemku. Uvedené podporil tiež ďalšími výsledkami dokazovania svedčiacimi v prospech následnej faktickej záväznosti a rešpektovania stavu reálneho rozdelenia a vyporiadania spoluvlastníctva podľa geometrického plánu zo dňa 04.07.1940, a to jednak čestným vyhlásením A. C. a ňou predloženou dohodou o usporiadaní vlastníctva reálnym rozdelením nehnuteľností, uzatvorenou medzi ňou a žalovanými 2/ až 4/, ktorá sa týkala vedľajších - iných parciel č. 332/1 a 332/2 a zodpovedala rozdeleniu a vyporiadaniu spoluvlastníctva podľa predmetného geometrického plánu zo dňa 04.07.1940. Taktiež, následná výstavba rodinných domov právnych predchodcov žalobcov ako aj žalovaných (ktorých rodinný dom stojí na parcele č. 346/2 v druhej oddelenej časti mimo sporného pozemku), úprava a trvajúce oplotenie sporného pozemku a výstavba garáže žalobcov a čestné vyhlásenie K. U., nielenže preukazujú dlhodobý nerušený faktický stav držby sporného pozemku žalobcami a ich právnymi predchodcami, ale plne korešpondujú so stavom v zmysle daného geometrického plánu. Záver súdu prvej inštancie o dobromyseľnosti vydržateľov, založený na uvedených okolnostiach vstupu do držby a priebehu vydržačej doby, považoval odvolací súd za súladný s výsledkami vykonaného dokazovania a nemá žiadnu pochybnosť o jeho správnosti. Geometrický plán sám osebe nemožno považovať za nadobúdací titul, ako správne uviedli žalovaní. Je však zrejmé, že

pokiaľ geometrický plán zo dňa 04.07.1940 bol (nielen) medzi dotknutými spoluvlastníkmi záväzný a rešpektovaný, (jednoducho) musel zodpovedať ich vzájomnej dohode, resp. vyjadroval ich vôľu na ním realizovanom usporiadaní ich vzájomných vzťahov. Ak teda možno výlučnú držbu sporného pozemku C. I.. a S. K. stotožniť priamo s jeho grafickou ako aj písomnou časťou, bolo podľa odvolacieho súdu nevyhnutné za daných okolností predpokladať ich dobromyseľnosť o tom, že im sporný pozemok patrí (na základe titulu, ktorý bol podkladom geometrického plánu).

15. Súd prvej inštancie výslovne neuviedol, či mal za preukázanú existenciu písomnej dohody o rozdelení parcely č. 346/2 a vysporiadaní spoluvlastníctva príslušných právnych predchodcov žalobcov a žalovaných (ako to tvrdili žalobcovia), alebo malo ísť aspoň o ústnu formu dohody. Odvolací súd poukázal aj na to, že dohoda sa nezachovala. Žalovaní síce namietali existenciu dohody, avšak neuviedli žiadne skutkové tvrdenia vylučujúce či relevantne spochybňujúce žalobcami tvrdenú a (nepriamo) preukazovanú dohodu, avšak ani geometrický plán zo dňa 04.07.1940 a jemu zodpovedajúci faktický stav držby, príp. vysvetľujúci podklad jeho vyhotovenia. Ani z vykonaných dôkazov žiadne také okolnosti nevyplynuli a žalovaní ani v tomto smere nenavrhovali žiadne dokazovanie. Pokiaľ v odvolaní namietajú, že v prípade dohody žalobcovia nepreukázali finančnú odplatu, odvolací súd danú námietku považoval za bezpredmetnú a neopodstatnenú, rovnako ako ich odvolacie tvrdenie, že nie je možné predpokladať, že by spoluvlastnícky podiel k spornému pozemku nadobudli od žalovaných bezodplatne. Právny titul držby je jednou z okolností svedčiacich o dobromyseľnosti držby. Odvolací súd v prejednávanej veci však za okolností preukázaných vykonaným dokazovaním nepovažoval predloženie príslušného titulu držby či iné preukázanie existencie jeho písomnej formy za nutnú podmienku pre záver o oprávnenosti držby vydržateľov. V danom prípade je pritom nevyhnutné zohľadniť aj značný časový odstup od skúmanej právnej skutočnosti (predvojnové a vojnové obdobie) a z toho vyplývajúcu prirodzenú dôkaznú núdzu pri priamom preukazovaní právneho titulu držby predložením listiny, ktorou žalobcovia nedisponujú. Zhodne so súdom prvej inštancie tak aj odvolací súd v prejednávanej veci považoval za dostatočné preukázanie právneho dôvodu držby z geometrického plánu zo dňa 04.07.1940, ktorý tento titul predpokladal, v spojení s ďalšími nepochybne preukázanými okolnosťami, ako už bolo podrobne zhrnuté vyššie.

16. Vo vývoji relevantnej judikatúry týkajúcej sa významu a požiadavky právneho titulu vydržania pri skúmaní dobromyseľnosti (oprávnenosti) držby, prezentovanej najmä rozhodnutiami Najvyššieho súdu SR (ako aj Najvyššieho súdu ČR), nedošlo k sformovaniu jednotného právneho záveru, ktorý by bolo možné považovať za ustálený. Odvolací súd sa však v tejto otázke stotožňuje so závermi Ústavného súdu SR vo veci sp. zn. II. ÚS 484/2015, ktorý sa priklonil k právnomu názoru "akcentujúcemu na fakticitu a pocit neškodenia" a nadväzujúc tiež na stanovisko najvyššieho súdu Cj 51/84 (R 45/86) a rozhodnutie Najvyššieho súdu SR 3Cdo/117/94 (R44/96) považoval za ústavne konformný taký výklad § 134 Občianskeho zákonníka, ktorý podporuje zákonnú intenciu uviesť do súladu dlhodobý faktický stav nepretržitej držby oprávneným držiteľom (ktorý je po stanovenú dobu objektívne presvedčený o svojom domnelom vlastníckom práve) so stavom vlastníckym. Na druhej strane výklad, ktorý túto možnosť vylučuje, resp. ju obmedzuje podstatným spôsobom, nemôže byť podľa odvolacieho súdu považovaný za ústavne konformný. Pri ústavne konformnom výklade dobromyseľnosti držby treba skúmať, či držiteľ objektívne mohol byť presvedčený o tom, že držanú vec poctivým spôsobom nadobudol. Nemôže byť teda rozhodujúce, že pritom nespĺnil zákonné podmienky. Za poctivý spôsob nadobudnutia veci treba považovať také nadobudnutie, ktoré je v súlade s dobrými mravmi. Ústavný súd v citovanom rozhodnutí za daných skutkových okolností odvodzovania dobromyseľnosti držby od ústnej kúpnej zmluvy a následnej ústnej darovacej zmluvy nehnuteľnosti, vo svojom náleze tiež konštatoval, že špecifiká predmetnej veci a dĺžka uplynutého času vyvažujú nedôslednosť týkajúcu sa formálnych náležitostí prevodu a držba tak môže byť považovaná za oprávnenú.

17. Odvolacie námietky žalovaných spochybňujúce oprávnenosť držby týkajúce sa skutočností, ktoré nastali až po samotnom vydržaní, resp. až po smrti vydržateľov, odvolací súd považoval rovnako za nedôvodné. V otázke dobromyseľnosti držby sporného pozemku C. K., zomr. XX.XX.XXXX a S. K., zomr. XX.XX.XXXX, totiž nemôže mať význam, že ich dedičia mali vedomosť o nadobúdaní dedičstva spočívajúcom len v 1/2 sporného pozemku alebo že sa vydržaného podielu žalobcovia, príp. ich právni

predchodcovia nedomáhali. Súd prvej inštancie sa tak napadnutom rozsudku správne vysporiadal s totožnými námietkami žalobcov, keď ich považoval za právne bezvýznamné.

18. Vzhľadom na uvedené dospel odvolací súd k záveru, že žalovanými uplatnené odvolacie dôvody neboli podložené takými relevantnými argumentmi, ktoré by boli spôsobilé spochybniť správnosť skutkových a právnych záverov, na ktorých založil súd prvej inštancie svoje rozhodnutie. Rozsudok súdu prvej inštancie preto v napadnutej časti ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil.

19. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

III.

Dovolanie a argumentácia procesných strán

20. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali dovolanie žalovaní 1/, 2/, 3/, 4/ (ďalej len „dovolatelia“ aj „žalovaní“), ktorého prípustnosť vyvodzovali z § 420 písm. f/ CSP a § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Dovolatelia namietali nedostatočné odôvodnenie právnych záverov a zisteného skutkového stavu, svojvoľný postup súdu prvej inštancie a následne odvolacieho súdu v procese dokazovania, nepredvídateľnosť a zmätočnosť napadnutého rozsudku v postupe súdu v rozpore s tzv. negatívnou dôkaznou teóriou, narušení právnej istoty žalovaných ako aj v porušení princípu rovnosti strán konania. Dovolatelia uviedli, že v napadnutom rozsudku odvolacieho súdu, ktorý vychádzal z právneho posúdenia veci, podľa ktorého nie je relevantná forma domnelého titulu nadobudnutia nehnuteľnosti vydržaním z hľadiska dobromyseľnosti držby, tak ide o nesprávne právne posúdenie veci, na základe ktorého odvolací súd rozhodol v prospech žalobcov. Podľa dovolateľov mal odvolací súd pri posúdení veci vychádzať z právneho názoru, ktorý predstavuje ustálenú rozhodujúcu prax dovolacieho súdu, podľa ktorého nemožno nehnuteľnosť vydržať na základe domnelého titulu nadobudnutia, ktorým je ústna dohoda, resp. odvolací súd mal vychádzať z právneho názoru, podľa ktorého je právny omyl držiteľa zásadne neospravedlňiteľný. Rovnako pochybenie odvolacieho súdu videli aj v tom, že vychádzal z právneho názoru, podľa ktorého je právne bezvýznamné, či bolo uchopenie držby spoluvlastníckych podielov spojené s nejakou odplatou. Podľa dovolateľov mal odvolací súd v prípravnom posúdení vychádzať z právneho názoru, podľa ktorého je dobromyseľnosť držby potrebné skúmať so zreteľom na všetky okolnosti, vrátane odplatnosti. Predmetná údajná dohoda o vyporiadaní podielového spoluvlastníctva, ktorej existenciu tvrdili žalobcovia, nebola zapísaná do pozemkovej knihy. Rozdelenie parc. č. 346/2 na podklade geometrického plánu č. j.: 1940/88 bolo zapísané iba v grafickej časti katastra nehnuteľností. Tento nesúlad neskôr Okresný úrad Malacky, katastrálny odbor odstránil opravou zápisu v grafickej časti katastra nehnuteľností, ktorou pôvodne zakreslené rozdelenie parc. č. 346/2, podľa predmetného geometrického plánu zrušil a potvrdil tak, že rozdelenie parc. č. 346/2 na podklade predmetného geometrického plánu nemalo byť nikdy do grafickej časti katastra nehnuteľností zapísané. Skutkový stav, ku ktorému dospel prvostupňový a následne odvolací súd, podľa ktorého predmetný geometrický plán je dôkazom o dohode o vyporiadaní podielového spoluvlastníctva, je preto svojvoľným postupom súdu pri zisťovaní skutkového stavu na základe čoho napadnutý rozsudok vykazuje prvky arbitrárnosti. Dovolatelia poukázali na uznesenie dovolacieho súdu sp. zn. 6 MCdo 17/2020 zo dňa 28.03.2012, podľa ktorého od nikoho nemožno spravodlivo žiadať, aby preukázal existenciu určitej právnej skutočnosti, preto ak odvolací súd vychádzal z toho, že žalovaní nepreukázali neexistenciu dohody o vyporiadaní podielového spoluvlastníctva, ktorej existenciu tvrdili žalobcovia, ktorí z jej existencie vyvodzovali pre seba prospech, tak pochybil. Sú názoru, že ak žalobcovia tvrdili existenciu dohody o vyporiadaní podielového spoluvlastníctva a vyvodzovali pre seba prospech z jej existencie, tak bolo na nich, aby jej ich existenciu preukázali. Odvolací súd tak podľa dovolateľov týmto nesprávnym procesným postupom znemožnil žalovaným uplatňovať ním patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, keďže na žalovaných kládol dodatočne požiadavku, aby preukázali neexistenciu skutočnosti majúcej trvalý charakter. Z rozsudku nemajú strany možnosť zistiť, aké úvahy viedli prvostupňový a následne odvolací súd k takémuto rozhodnutiu. Ide o zásadnú vadu rozhodnutia, ktorá má za následok porušenie práva na spravodlivý proces.

21. Dovolatelia poukázali na odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu, ktorý striedavo citoval, uvádzal a interpretoval ustanovenia uhorského občiankeho práva stredného Občianskeho zákonníka, pričom z obsahu napadnutého rozsudku nemožno podľa dovolateľov ustáliť, na základe ktorej právnej úpravy napokon odvolací súd dospel k záveru, že došlo k vydržaniu spoluvlastníckych podielov spornej nehnuteľnosti. Preto sú názoru, že odvolací súd náležite neodôvodnil napadnutý rozsudok v otázke právneho posúdenia veci.

22. Dovolatelia sú názoru, že súd prvej inštancie a následne i odvolací súd prebrali do svojho rozsudku, ktorým bolo určené, že vec patrí do dedičstva aj určité prvky rozhodovania v zmysle § 142 ods. 1 Občianskeho zákonníka o vyporiadaní podielového spoluvlastníctva, čím nahradili žalobcami tvrdenú dohodu o vyporiadaní podielového spoluvlastníctva. Takýto postup súdu je neprípustný. Rozsudok o určení, že vec patrí do dedičstva, môžu mať výlučne deklaratórne účinky, zatiaľ čo rozsudok o vyporiadaní spoluvlastníctva má konštitutívne účinky. Predmetom určovacieho rozsudku nemôže byť rozdelenie nehnuteľnosti v podielovom spoluvlastníctve na základe geometrického plánu, ktorý sa stane súčasťou rozsudku. Poukázali na určujúci výrok II. rozsudku prvostupňového súdu, podľa ktorého majú byť súčasťou dedičstva po právnych predchodcoch žalobcov spoluvlastnícke podiely parc. č. 346/2 vo výmere 622 m². Vo výrokoch rozsudkov nie je upravené vlastnícke právo žalovaných k novovytvorenej parc. č. 346/5 o výmere 184 m², pričom v geometrickom pláne, ktorý je súčasťou prvostupňového rozsudku je uvedené, že nedošlo k zmene vlastníkov. O zápise vlastníckeho práva žalobcov na základe napadnutého rozsudku a uznesenia o dedičstve tak vznikne absurdná situácia, kedy budú žalobcovia zapísaní ako spoluvlastníci parc. č. 346/2 o výmere 622 m² a zároveň budú naďalej zapísaní ako spoluvlastníci novovytvorenej parc. č. 346/5 o výmere 184 m², spolu so žalovanými, zatiaľ čo žalovaní nebudú disponovať žiadnou verejnou listinou na základe ktorej by mohli byť zapísaní ako spoluvlastníci novovytvorenej parc. č. 346/5 iba oni. Ak nepríde k dohode medzi účastníkmi, bude potrebné znovu podať žalobu o určenie vlastníckeho práva k spoluvlastníckym podielom na parc. č. 346/5 o výmere 184 m². Napadnutý rozsudok preto spôsobuje právnu neistotu žalovaných v otázke ich vlastníckeho práva k novovytvorenej parc. č. 346/5 o výmere 184 m². Takéto rozhodnutie bude viesť len k rozmnožovaniu súdnych sporov, z čoho vyplýva, že napadnuté rozsudky sa stali značne nepredvídateľnými rozhodnutiami.

23. Dovolatelia poukázali na rozsudok dovolacieho súdu sp. zn. 8 Cdo 90/2013 zo dňa 30.11.2016, podľa ktorého naliehavý právny záujem sa viaže na konkrétny určovací petit a súvisí s vyriešením otázky či sa navrhnutým určovacím petitom môže dosiahnuť odstránenie spornosti žalobcovho práva alebo neistoty v jeho právnom vzťahu; záver súdu o (ne)existencii naliehavého právneho záujmu žalobcu predpokladá len zbytočne vyvolané konanie, o ktorom bude musieť nasledovať iné konanie. Dovolatelia navrhli, aby dovolací súd rozhodol tak, aby výrok č. I rozsudku odvolacieho súdu zmenil tak, že žalobu v časti o určení, že spoluvlastnícke podiely k časti parcely registra „C“, p. č. 346/2, zastavané plochy a nádvoria o výmere 806 m², v obci K., k. ú. K., okres Malacky, vedenej Okresným úradom Malacky, katastrálny odbor, LV č. XXX, odčlenenej na základe geometrického plánu č. 61/2019 vyhotoveného dňa 25.07.2019 O.E., radne overeného X. E. K. dňa 12.08.2019, pod. č. 61-937/2019, ktorý je súčasťou rozsudku Okresného súdu Malacky č. k. 7C/232/2016-322 zo dňa 21.11.2019, ako parc. registra „C“, p. č. 346/2, zastavaná plocha a nádvoria o výmere 622 m², zapísané v prospech:

- O. K., rod. D., nar. XX.XX.XXXX, bytom C. XX, XXX XX K., vo výške 1/8,
- S. Q., rod. K., nar. XX.XX.XXXX, bytom D. XXX/XX, XXX XX. I., vo výške 1/8,
- W. K., rod. K., nar. XX.XX.XXXX, bytom S. XXX/XX, XXX XX D., vo výške 1/8,
- K. K., rod. K., nar. XX.XX.XXXX, bytom D. XXX/XX, XXX XX., K., vo výške 1/8,

patria vo veľkosti 1 do dedičstva po poručiťovi: C. K. st., zomr. dňa XX.XX.XXXX a vo veľkosti 1 do dedičstva po poručiťovi: S. K., rod. Q., nar. XX.XX.XXXX, zomr. dňa XX.XX.XXXX, zamietol a priznal dovolateľom nárok na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100%.

Alternatívne, aby dovolací súd výrok č. I rozsudku odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, alebo aby výrok č. I odvolacieho súdu a výrok č. II. rozsudku súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie prvostupňovému súdu a zároveň dovolateľom priznal nárok na náhradu dovolacieho konania v rozsahu 100%.

24. K dovolaniu sa vyjadrili žalobcovia tak, že argumentácia dovolateľov je založená na nepravdivom predpoklade, podľa ktorého mal odvolací súd v bodoch 33 a 34 odôvodnenia rozsudku pripustiť, resp. akceptovať oprávnenosť držby právnych predchodcov žalobcov na základe ústnej dohody (bod 5 dovolania). Uvedený nepravdivý záver dovolateľa účelovo vyvodili zo všeobecnej úvahy odvolacieho súdu nemajúcej žiaden skutkový základ v tomto konaní a z kontextu vytrhnutej vety: „Odvolací súd v prejednávanej veci však za okolností preukázaných vykonaným dokazovaním nepovažuje predloženie príslušného titulu držby či iné preukázanie existencie jeho písomnej formy za nutnú podmienku pre záver o oprávnenosti držby vydržateľov.“ (bod 33 rozsudku). Celková úvaha odvolacieho súdu zjavne smerovala k súboru dôkazov nesporne preukazujúcich existenciu dohody o rozdelení spoluvlastníctva, ktoré dovolací súd vzhľadom na okolnosti považoval za dostatočné bez predloženia samotnej dohody. Poukázal, že odvolací súd v rámci právnej úvahy uvedenej v bode 33 svojho rozsudku vychádzal z konštatovania súdu prvej inštancie o potvrdení existencie dohody, ktorá sa však nezachovala. Už zo samotného záveru súdu prvej inštancie, na ktorý odvolací súd nadviazal, a ku ktorému sa vyjadroval je nepochybné a logické, že zachovať sa, resp. nezachovať sa (v danej dobe) mohla len písomná forma dohody o rozdelení spoluvlastníctva a nie ústna. Preto právna úvaha dovolateľa uvedená v bodoch 3-12 dovolania, založená na fikcii, že rozhodnutie odvolacieho súdu v tejto veci záviselo od právnej otázky vzniku dobromyseľnej držby na základe ústnej zmluvy, nemá žiadne opodstatnenie.

25. V bode 16 dovolania dovolateľ poukazuje na právny názor Ústavného súdu SR uvedený v rozhodnutí č. k. II. ÚS 484/2015 zo dňa 14.11.2018, podľa ktorého: „Za poctivý spôsob nadobudnutia vecí treba považovať také nadobudnutie, ktoré je v súlade s dobrými mravmi.“ V tejto súvislosti dovolateľ poukazuje na vydrenie odvolacieho súdu (v bode 15 dovolania), v ktorom námietku žalovaných, že žalobcovia nepreukázali finančnú odplatu, odvolací súd považoval za bezpredmetnú a nepodstatnú (bod 33 rozsudku). Poukázali, že súd túto námietku žalovaných považoval za bezpredmetnú, pokiaľ ju namietajú v odvolaní. Taktiež poukázali, že v danom prípade bolo nesporné, že zmluvný vzťah medzi právnym predchodcom žalobcov a žalovaných nebol kúpnu zmluvou, a teda ani nemal dôvod mať náležitosti kúpnej zmluvy (zaplatenie kúpnej ceny, alebo finančnej odplaty), ale dohodou o rozdelení spoluvlastníctva viacerých nehnuteľností v spoluvlastníctve právnych predchodcov žalobcov a žalovaných. Poukázali na listinný dôkaz Geometrický plán č. 1940/88 zo dňa 04.07.1940 z ktorého textovej časti je nepochybné, že celkový súčet výmer rozdelením novovytvorených pozemkov (v časti „Nový stav“) je rovnaký na strane predchodcov žalobcov ako aj žalovaných. Nakoľko dohodou právnych predchodcov podľa uvedeného geometrického plánu došlo nepochybne k spravodlivému reálnemu rozdeleniu spoločných nehnuteľností (bez potreby finančného vysporiadania), možno konštatovať, že v danom prípade išlo nepochybne o poctivý spôsob nadobudnutia vecí. Stotožnili sa s názorom odvolacieho súdu, že v takom prípade a pri takejto forme vzájomného vysporiadania je odvolacia námietka nepreukázania zaplatenia kúpnej ceny skutočne neopodstatnená a bezpredmetná.

26. Dovolateľ v bode 29 dovolania tvrdí, že odvolací súd vychádzal z toho, že žalovaní nepreukázali neexistenciu dohody o vyporiadaní podielového spoluvlastníctva, ktorej existenciu tvrdili žalobcovia v rozpore s negatívnou dôkaznou teóriou. Uvedené tvrdenie je v rozpore s obsahom rozsudku odvolacieho súdu. Odvolací súd v bode 33 rozsudku poukázal na dôkazy produkované žalobcami, ktorými preukazovali existenciu dohody o rozdelení spoluvlastníctva medzi právnymi predchodcami žalobcov a žalovaných a súčasne poukázal na to, že žiaden z týchto dôkazov žalovaní relevantným spôsobom nespochybnili. Uviedol, že osobitne je v tejto súvislosti významné, že žalovaní síce nenamietali existenciu dohody, avšak neuviedli žiadne skutkové tvrdenia vylučujúce či relevantne spochybňujúce žalobcami tvrdenú a (nepriamo) preukazovanú dohodu. V kontexte vyjadrenia odvolacieho súdu je zrejmé, že odvolací súd nepovažoval, aby žalovaní preukázali neexistenciu právnej skutočnosti (ako tvrdí dovolateľ), ale odvolací súd výslovne poukázal na to, že žalovaní v tomto smere neuviedli žiadne relevantné skutkové tvrdenia, čo i len spochybňujúce skutkové tvrdenia a dôkazy produkované žalobcami. S poukazom na uvedené je zrejmé, že vyššie citované tvrdenie dovolateľa je v tomto smere zavádzajúce a nepravdivé.

27. Jedným z dôkazov preukazujúcich existenciu dohody o rozdelení sporného pozemku je aj tá

skutočnosť, že nielen žalobca, ale aj samotní žalovaní boli v dobrej viere, v presvedčení, že ich rodinný dom majú postavený na pozemku v ich výlučnom vlastníctve - ako to až do roku 2019 vyplývalo aj z verejne dostupných údajov - z grafickej časti KN, v ktorej bol Geometrický plán č. 1940/88 zo dňa 04.07.1940 dovtedy zapísaný. Až v priebehu súdneho konania v roku 2019, (na základe podnetu žalobcu o odstránenie chyby zápisu v grafickej časti KN - v dôsledku nezachovania dohody o rozdelení spoluvlastníctva) aj žalovaní zistili, že ich dom majú postavený v časti na pôvodnej parcele v spoluvlastníctve so žalobcami. Teda samotní žalovaní a najmä ich predchodcovia 80 rokov v plnom rozsahu rešpektovali dohodu o rozdelení nehnuteľností podľa Geometrického plánu č. 1940/88 zo dňa 04.07.1940, čoho dôkazom je skutočnosť, že presne za hranicou vytvorenou rozdelením novovytvorených parciel, si postavili aj svoj rodinný dom.

28. Skutočnosť, že súd prvej inštancie rozsudkom neriešil aj vlastnícke vzťahy k novovytvorenej parc. č. 346/5 o výmere 184 m² súčasne preukazuje nepravdivosť tvrdenia dovolateľa (v bode 34 dovolania), že rozsudok súdu prvej inštancie má určité prvky rozsudku o vyporiadaní podielového spoluvlastníctva. Naopak, súd prvej inštancie len rozhodnutím konštatoval vydržanie vlastníckeho práva k spornej časti pôvodnej nehnuteľnosti v rozsahu, v akom bolo toto spoluvlastníctvo dohodou reálne rozdelené a dlhodobo neprerušene v dobrej viere užívané výlučne žalobcami a ich právnymi predchodcami. Vlastnícke vzťahy k zostávajúcej časti pôvodnej nehnuteľnosti - parc. č. 346/5 o výmere 184 m² neboli, (a vzhľadom na legitimáciu žalobcov) ani nemohli byť predmetom žalobného návrhu žalobcov a z toho dôvodu ani nemohli byť riešené zo strany súdov. Žalobcovia, ako dedičia dotknutí na svojich právach nesprávnym zápisom vlastníctva v katastri nehnuteľností, mali nepochybne naliehavý právny záujem na určení, že geometrickým plánom č. 61/2019 odčlenená časť pôvodného pozemku, označená ako parc. č. 346/2 o výmere 622 m² (na ktorom je postavený rodinný dom žalobcov) patrí v celosti do dedičstva po ich právnych predchodcoch. Odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia výslovne skonštatoval, že súd prvej inštancie existenciu naliehavého právneho záujmu skúmal.

29. Výsledky konania pred súdmi, ktoré sa riadne a dostatočne podrobne vysporiadali s argumentáciou žalovaných, ani dôvody uvedené v samotnom dovolaní, neosvedčujú dôvodnosť dovolania.

IV.

Posúdenie veci dovolacím súdom

30. Najvyšší súd SR príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) zistil, že dovolanie podali v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) žalovaní 1/,2/,3/,4/ (ďalej len „žalovaní“ aj „dovolatelia“) v rozsahu, v ktorom bolo v ich neprospech napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP). Postupom bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP v rámci skúmania podmienok dovolacieho konania dospel k rozhodnutiu.

31. Na úvod najvyšší súd zdôrazňuje, že dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok (nie „ďalšie odvolanie“) a dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, vrámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 2Cdo/165/2017, 3Cdo/14/2017, 4Cdo/157/2017, 5Cdo/155/2016, 7Cdo/312/2018, 8Cdo/67/2017).

32. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (pozri napríklad rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 3Cdo/42/2017, 4Cdo/95/2017, 5Cdo/87/2017, 8Cdo/99/2017).

33. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je skôr reštriktívny výklad (pozri napríklad rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 1Cdo/26/2017, 2Cdo/154/2017, 3Cdo/42/2017, 5Cdo/12/2017, 7Cdo/163/2017, 8Cdo/73/2017).

34. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, avšak len za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania (viď napr. rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 80/09, II. ÚS 79/08, IV. ÚS 476/2012). Dovolací súd preto pristupuje k podanému dovolaniu tak, že najskôr skúma, či je procesne prípustné; k posúdeniu opodstatnenosti dovolania (t. j. posúdeniu, či je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod) sa dovolací súd dostáva len v prípade prijatia záveru, že dovolanie je prípustné. Dovolanie je prípustné, ak jeho prípustnosť vyplýva z ustanovenia § 420 CSP alebo § 421 CSP. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania treba dôsledne odlišovať od dôvodov, ktoré zakladajú opodstatnenosť dovolania. Opodstatnené (dôvodné) je také prípustné dovolanie, v ktorom je oprávnené uplatnený dovolací dôvod. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). V prípade dovolania prípustného podľa § 420 CSP je dovolacím dôvodom procesná vada zmätočnosti uvedená v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP), v prípade dovolania, ktoré je prípustné podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolacím dôvodom nesprávne právne posúdenie veci (§ 432 ods. 1 CSP).

35. Ak by najvyšší súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (pozri napríklad rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 1Cdo/206/2016, 2Cdo/154/2017, 3Cdo/158/2017, 7Cdo/312/2018, 8Cdo/99/2017).

Dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP

36. Dovolatelia ako prvé dôvodili prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

37. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada.

38. Podľa § 440 CSP dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (tak, ako sú obsahovo vymedzené v podanom dovolaní).

39. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v ustanovení § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva na spravodlivý proces a nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstata práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky a ich spravodlivé rozhodnutie (I. ÚS 26/94).

40. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava

priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov v tom - ktorom konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia znamená porušenie práva na spravodlivý proces; jeho súčasťou je aj náležité odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 559/2018, III. ÚS 47/2019).

41. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (príloha oznámenia Federálneho ministerstva zahraničných vecí ČSFR č. 209/1992 Zb., ďalej len „Dohovoru“). V zmysle uvedeného ustanovenia treba pod porušením práva na spravodlivý proces rozumieť nesprávny postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnoprávnemu rámcu, a tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti). Pri posudzovaní znemožnenia uskutočňovať strane jej patriace procesné práva, je nevyhnutné skúmať intenzitu zásahu do práva na spravodlivý proces a jednotlivé konkrétne porušenia procesných práv je potrebné hodnotiť v kontexte celého súdneho konania, v kontexte dopadu na ďalšie procesné postupy súdu a možnosti strany namietat alebo zvrátiť nesprávny postup súdu.

42. Rozsudok musí obsahovať odôvodnenie preukázateľne vychádzajúce z objektívneho postupu súdu pri zisťovaní skutkového stavu pre rozhodnutie. Súd sa v ňom musí vysporiadať so všetkými skutkovými a právnymi otázkami týkajúcimi sa nároku, o ktorom rozsudkom rozhoduje a musí byť z neho zrejmé, ako o prejednávanej veci rozhodol, na základe akých skutočností a dôkazov a ako vec právne posúdil.

43. V rozsudku musí byť posúdený celý predmet konania v jeho komplexnosti, vo všetkých problematických otázkach, ktoré sú súdnym konaním otvorené. Súd je v konaní povinný poukázať a dostatočne sa zaoberať s argumentami, ktoré žalovaný nárok podporujú, aj s tými, ktoré ho spochybňujú. Aby rozsudok bol preskúmateľný a mohol byť dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v oprávnom konaní z hľadiska posúdenia jeho vecnej správnosti, súd sa v ňom musí vysporiadať so všetkými skutkovými a právnymi otázkami týkajúcimi sa predmetu konania a musí byť z neho zrejmé, na základe akých dôvodov o prejednávanej veci rozhodol, na základe akých skutočností a dôkazov a ako vec právne posúdil.

44. Formálne a obsahové náležitosti rozhodnutia odvolacieho súdu sú upravené v ustanovení § 393 CSP. Povinnosťou odvolacieho súdu je zároveň vysporiadať sa v odôvodnení rozhodnutia s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní. Za podstatný je potrebné považovať taký argument, ktorý je relevantný, teda má vecnú súvislosť s prejednávanou vecou a zároveň je takej povahy, že v prípade jeho preukázania (samostatne alebo v spojitosti s ostatnými okolnosťami) môže priniesť rozhodnutie priaznivejšie pre odvolateľa.

45. V zmysle nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 314/2018 z 13. novembra 2018 zverejneného v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 47/2018 je odvolací súd povinný poskytnúť v občianskom súdnom konaní materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (obdobne napr. IV. ÚS 1/02, II. ÚS 174/04, III. ÚS 117/07, III. ÚS 332/09). Ústavný súd zároveň konštatoval, že absencia vysporiadania sa s podstatnými tvrdeniami sťažovateľa uvedenými v odvolaní v napadnutom rozsudku krajského súdu je tak závažným nedostatkom tohto rozhodnutia, ktorého intenzita sama osebe zakladá porušenie sťažovateľom namietaného základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, i práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Dovolanie žalovaných 1/ až 4/

46. Dovolací súd dospel k záveru, že z okolností preskúmvanej veci vyplýva, že dovolatelia opodstatnene namietajú nedostatočné a nepreskúmateľné odôvodnenie napadnutého rozhodnutia z dôvodu, že odvolací súd sa náležite nevysporiadal s relevantnými námietkami uplatňovanými žalovanými v odvolacom konaní. Z odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu vyplýva, že odvolací súd bez náležitého vysvetlenia prevzal záver súdu prvej inštancie, že prišlo k vydržaniu predmetného pozemku č. 346/2 v kat. území K., pričom námietky žalovaných spochybňujúce oprávnenosť držby, týkajúce sa skutočností, ktoré nastali až po samotnom vydržaní, resp. až po smrti vydržateľov, považoval za neodôvodnené. Rovnako záver, že nemá právny význam, pokiaľ sa dedičia po C. K., zomr. XX.XX.XXXX a po S. K., zomr. XX.XX.XXXX nedomáhali zápisu do katastra nehnuteľností, aj napriek tomu, že mali vedomosť o nadobudnutí dedičstva len vo výške 1 sporného pozemku. Dôvody uplatnené žalovanými v odvolaní posúdil odvolací súd tak, že neboli podložené takými relevantnými argumentmi, ktoré by boli spôsobilé spochybniť správnosť skutkových a právnych záverov (bod 35. a 36. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu). Dovolací súd je názoru, že odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu nekorešponduje s judikatúrou, ktorá platí v oblasti akceptácie odôvodnenia rozhodnutia súdov. Podľa judikatúry ESLP platí, že judikatúra síce nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia; ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifickú odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija v. Španielsko z 09.12.1994, Hiro Balani v. Španielsko z 09.12.1994).

47. Posúdenie veci odvolacím súdom sa tak neodrazilo v jasnom a zrozumiteľnom zodpovedaní všetkých právnych a skutkových relevantných otázok. Súd zodpovedá verejnosti a inštančne aj nadriadeným súdom za presvedčivé a úplné odôvodnenie svojich rozhodnutí, pričom osobitné postavenie a prísnejšie nároky sa vzťahujú na rozhodnutie meritorne.

48. V zmysle judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR vyžaduje, aby súd jasným, právne konkrétnym a zrozumiteľným spôsobom sa vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Věcná spojitost' s odôvodnením rozhodnutia s princípom práva na spravodlivý proces garantuje každému účastníkovi konania, že vydaný rozsudok musí spĺňať limity zrozumiteľného, určitého a logicky odôvodneného rozsudku.

49. Podľa názoru dovolacieho súdu odvolací súd ponechal bez povšimnutia a náležitého vysvetlenia rozhodujúcu otázku - z akého dôvodu považuje za rozhodujúci pre vydržanie len predložený geometrický plán č. j. 1940/88 bez existencie tzv. domnelého titulu s vyžadovanou písomnou formou. Nižšie súdy sa nevyjadrili k informácii - oznamu Okresného úradu Malacky, že predmetný geometrický plán č. j. 1940/88 vyhotoviteľa F. C., nebol v katastri nehnuteľností nikdy zapísaný. Pričom výmera pozemku, parc. č. 346/2 zastavané plochy a nádvoría nebola z pôvodnej pozemno-knižnej výmery 806 m² menená žiadnou listinou (list č. 190 súdneho spisu).

50. S ohľadom na vyššie uvedené, dovolací súd na záver dodáva, že uplatnený dovolací dôvod podľa § 420 písm. f/ CSP je dôvodný, keďže v rozhodnutí odvolacieho súdu je evidentné nevysporiadanie sa s podstatnými námietkami žalovaných v odvolacom konaní, čím došlo k porušeniu procesných práv strany sporu (žalovaných) v takej miere, že možno konštatovať porušenie práva na spravodlivý proces zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru, v ktorom je implikované právo na súdnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1 Ústavy SR.

51. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu je ustálená v tom, že ak v konaní došlo k procesnej vade uvedenej v ustanovení § 420 CSP, dovolaním napadnuté rozhodnutie je potrebné zrušiť (v rozsahu dôvodne podaného dovolania žalovanými 1/ až 4/, t.j. vo výrok II. a III. rozsudku prvej inštancie v spojení s rozsudkom odvolacieho súdu) bez toho, aby sa dovolací súd zaoberal správnosťou právnych záverov, na ktorých spočíva zrušované rozhodnutie súdu (napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/44/2015, 2Cdo/111/2014, 3Cdo/4/2012, 4Cdo/263/2013, 5Cdo/241/2013, 6Cdo/591/2015,

Dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP

52. Podľa § 421 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

53. Podľa § 432 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

54. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP má určujúci význam vymedzenie právnej otázky, pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (R 83/2018).

55. Otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu, ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Na to, aby na základe dovolania podaného podľa uvedeného ustanovenia mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 432 ods. 1 CSP), musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti (vecnej prejednávateľnosti) dovolania, zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP (4Cdo/64/2018). K posúdeniu dôvodnosti dovolania a teda vecnej správnosti napadnutého rozhodnutia (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení), môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania. Dovolací súd je viazaný iba vymedzením dovolacieho dôvodu a právnou otázkou, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré považuje dovolateľ za nesprávne, nie však už určením, pod ktorý prípad prípustnosti riešenia (§ 421) táto otázka spadá. Takéto riešenie významovo nespadá pod vymedzenie dovolacieho dôvodu (§ 432 ods. 2 CSP). Výpočet dôvodov uvedených v § 421 ods. 1 CSP je taxatívny. Všetky dôvody prípustnosti dovolania, ktoré nie sú vymenované v tomto ustanovení, sa vzťahujú výlučne na právnu otázku, riešenie ktorej viedlo k právnym záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu. Táto otázka má byť vymedzená tak, aby odpoveď na ňu priniesla vyriešenie právneho problému, a zároveň aby jej právne posúdenie odvolacím súdom prinieslo všeobecné riešenie tej istej typovej právnej situácie.

56. Ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu je vytváraná najvyššími súdnymi autoritami, ktorú vyjadrujú predovšetkým rozhodnutia a stanoviská najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Rozhodovanie v súlade s ustálenou súdnou praxou je naplnením spravodlivého procesu, princípov rovnosti strán, právnej istoty a legitímneho očakávania strán (čl. 2 ods. 1 a 2 a čl. 3 Základných princípov CSP). Do tohto pojmu však možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané nepublikované rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali (3Cdo/6/2017, 3Cdo/158/2017, 4Cdo/95/2017, 5Cdo/87/2017, 6Cdo/21/2017, 6Cdo/129/2017).

57. Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikátúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a SFR, ďalej v Bulletin Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I., II. a IV. vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986 (R 71/2018).

58. Viazanosť dovolacieho súdu dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) má kľúčový význam v tom zmysle, že posúdenie prípustnosti dovolania závisí od toho, ako dovolateľ sám vysvetlí (konkretizuje a náležite doloží), že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom vymedzenej právnej otázky a že sa jedná o prípad, na ktorý sa vzťahuje toto ustanovenie. Procesnou povinnosťou dovolateľa je teda vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a vymedziť dovolací dôvod.

Dovolanie žalovaných 1/ až 4/

59. Dovolací súd v rámci dovolacieho prieskumu prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 421 CSP dospel k záveru, že dovolatelia síce špecifikovali rozhodnutia dovolacieho súdu, od ktorých sa odvolací súd mal odkloniť pri riešení rozhodujúcej právnej otázky, ale otázku, v ktorej sa mal odvolací súd odkloniť od ustálenej praxe dovolacieho súdu uviedli len opisom. V zásade zopakovali výhrady, s ktorými sa dovolací súd zaoberal v súvislosti s namietaným dôvodom podľa § 420 f/ CSP a podľa obsahu dovolania malo prísť k odklonu v otázke: Bolo možné vydržať nehnuteľnosť podľa obvyčajového práva platného na území Slovenskej republiky do 01.01.1951 a následne podľa stredného OZ bez písomného domnelého/putatívneho titulu? Postačuje ako putatívny (domnelý) titul ústna dohoda? Môže ju nahradiť geometrický plán? Najvyšší súd pri vyabstrahovaní otázok postupoval v súlade s nálezom Ústavného súdu SR sp. značka I.ÚS 336/2019 a s rozhodnutím Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6Cdo/125/2022 z 26. októbra 2022. Vzhľadom k predchádzajúcim záverom dovolacieho súdu jednak o nedostatočnom odôvodnení rozsudku súdu prvej inštancie i odvolacieho súdu, a zároveň stotožniac sa so závermi dovolacieho súdu napr. vo veci 7Cdo/221/2017, 1 M Cdo 8/2009, na ktoré poukazujú dovolatelia, možno skonštatovať, že pri riešení rozhodujúcej právnej otázky prišlo k odklonu odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v tom, že podľa stredného Občianskeho zákonníka, bez existencie domnelého právneho titulu, nebolo možné vydržať nehnuteľnosť len na základe ústnej dohody.

60. Podľa § 116 ods. 1 Občianskeho zákonníka č. 141/1950 Zb. (ďalej tiež „stredný OZ“) vlastnícke právo k hnutelnej veci nadobudne, kto ju drží oprávnene (§ 145) a nepretržite tri roky; ak ide o nehnuteľnú vec, je potrebná vydržacia doba desaťročná.

61. Podľa § 145 ods. 1 stredný OZ ak je držiteľ so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný v tom, že mu vec alebo právo patrí, je držiteľom oprávneným. V pochybnostiach sa predpokladá, že držba je oprávnená (§ 145 ods. 2 OZ).

62. Podľa § 566 ods. 1 stredného OZ lehota, ktorá začala bežať pred 1. januárom 1951, sa skončí, ak tento zákon určuje kratšiu lehotu, najneskoršie uplynutím tejto kratšej lehoty, počítanej odo dňa 1. januára 1951; ak určuje dlhšiu lehotu, uplynutím tejto dlhšej lehoty, počítanej odo dňa, keď lehota začala bežať.

63. To isté platí o vydržacej a premlčacej dobe (§ 566 ods. 2 stredného OZ).

64. Vydržanie je osobitný originálny (prvotný či pôvodný) spôsob nadobudnutia vlastníctva. V prípade splnenia zákonom určených podmienok (týkajúcich sa držby, držiteľa, predmetu držby a vydržacej doby) dochádza k nemu priamo zo zákona (ex lege). Podmienky vydržania sú pritom stanovené tak, že musia byť splnené kumulatívne - ak z nich nie je splnená čo i len jedna, k vydržaniu nedochádza. Tak minulou právnou úpravou (obvyčajové právo platné na Slovensku do 31. decembra 1950, ďalej § 115 a §

116 ods. 1 v spojení s ustanovením § 145 Občianskeho zákonníka č. 141/1950 Zb., § 135a Občianskeho zákonníka v znení do účinnosti zákona č. 509/1991 Zb.), ako aj právnou úpravou súčasnou (§ 134 Občianskeho zákonníka v znení od 1. januára 1992) je oprávnenosť držby jednou z podmienok nadobudnutia vlastníctva vecí vydržaním.

65. Za držiteľa sa považuje (fyzická alebo právnická) osoba, ktorá fakticky ovláda vec (corpus possessionis). Pri oprávnenej držbe musí ísť o také faktické ovládanie veci, pri ktorom je daná vôľa nakladať s vecou ako so svojou (animus possidendi). Dobrá viera, ktorá je podkladom tejto vôle, vyjadruje vnútorný (psychický) stav držiteľa, ktorý sám o sebe nemôže byť predmetom dokazovania. Toto vnútorné presvedčenie nadobúdateľa, pozitívne presvedčenie, že mu vec patrí, sa však navonok prejavuje jeho konkrétnym správaním, a to nemôže byť predmetom dokazovania a posudzovania. Posúdenie, či je držiteľ v dobrej viere alebo nie je, treba však vždy hodnotiť objektívne a nie iba zo subjektívneho hľadiska (osobného presvedčenia) samého účastníka, a vtedy treba brať do úvahy, či držiteľ pri bežnej (normálnej) opatrnosti, ktorú možno s vzhľadom na okolnosti a povahu daného prípadu od každého požadovať, nemal alebo nemohol mať po celú vydržacia dobu dôvodné pochybnosti o tom, že mu vec (právo) patrí. Dobrá viera zaniká v okamžiku, kedy sa držiteľ zoznámil so skutočnosťami, ktoré objektívne museli vyvolať pochybnosť o tom, že mu vec právom patrí. Na tom nič nemení skutočnosť, ak držiteľ bol (zostal) aj naďalej (subjektívne) v presvedčení, že mu vec patrí. Dobrá viera držiteľa sa musí vzťahovať aj k okolnostiam, za ktorých vôbec mohlo vlastnícke právo vzniknúť, teda aj k právnemu dôvodu (titulu) vzniku vlastníctva; obdobne to platí pri strate tejto dobrej viery (jej zániku).

66. Pred 1. januárom 1951, keď nadobudol účinnosť Občiansky zákonník (zák. č. 141/1950 Zb.), podmienky vydržania vlastníckeho práva na území dnešnej Slovenskej republiky upravovalo obyčajové právo. Okrem vydržania nehnuteľností mimo pozemkovej knihy poznalo obyčajové právo ešte pozemnoknižné vydržanie. Podľa tohto práva (platného na Slovensku do 31. decembra 1950) nadobudol vydržaním vlastnícke právo k nehnuteľnosti ten, kto nehnuteľnosť mal ako svoju v poctivej, pokojnej a dlhotrvajúcej držbe. Všeobecná vydržacia doba bola 32 rokov, pri vydržaní proti štátu sa vyžadovala 100-ročná vydržacia doba a pri vydržaní proti cirkvi 40-ročná vydržacia doba (porovnaj Štefan Luby, Základy všeobecného súkromného práva. Bratislava 1944, str. 101 a 108; Štefan Luby, Dejiny súkromného práva na Slovensku. Bratislava 1946, str. 234). Predpokladom vydržania vlastníckeho práva bola držba veci, nestačila odvodená držba (detencia). Držba musela byť počas celej vydržacej doby pokojná, t. j. nesmela byť prerušená a musela byť poctivá. Nestačilo preto, že držiteľ mal fakticky vec u seba, ale musel byť dobromyseľný v tom, že mu vec patrí vlastníckym právom; dobromyseľnosť tu musela byť od počiatku. O dobromyseľnom držiteľovi sa až do dokázania opaku predpokladalo, že má právny titul (porovnaj napr. aj Zborník IV býv. Najvyššieho súdu, Praha 1986, str. 162 - 163). Podmienky pre vydržanie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti určoval Občiansky zákonník z roku 1950 (zákon č. 141/1950 Zb.) v ustanoveniach § 115 a § 116 ods. 1 v spojení s ustanovením § 145; išlo o tri základné podmienky: oprávnenosť držby, nepretržitosť držby počas vydržacej doby a uplynutie zákonom stanovenej vydržacej doby; oproti predchádzajúcemu právnemu stavu došlo k podstatnému skráteniu vydržacích dôb. Podľa týchto ustanovení bolo možné vydržaním nadobudnúť vlastnícke právo, pričom ho mohol nadobudnúť ten, kto oprávnene držal nehnuteľnú vec po dobu 10 rokov; vydržanie bolo vylúčené u nescudziteľných vecí, ktoré boli v socialistickom vlastníctve (§ 115). Oprávneným držiteľom bol ten, kto bol so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný v tom, že mu vec alebo právo patrí; v pochybnostiach sa predpokladalo, že držba je oprávnená. Medzi požiadavkou dobromyseľnosti v oboch uvedených právnych poriadkoch bol rozdiel v tom, že obyčajové právo platné na Slovensku do 31. decembra 1950 vyžadovalo dobromyseľnosť pri nastúpení do držby, kým podľa Občianskeho zákonníka z roku 1950 bola dobromyseľnosť potrebná počas celého priebehu vydržacej doby. Z intertemporálneho ustanovenia (§ 566) vyplýva, že u vydržania vlastníctva k nehnuteľným veciam došlo k nadobudnutiu vlastníctva, pokiaľ vydržacia doba začala bežať pred 1. januárom 1951, najneskoršie 1. januára 1961, t.j. najneskoršie uplynutím kratšej vydržacej doby stanovenej Občianskym zákonníkom z roku 1950, počítanej od 1. januára 1951. Vydržacia doba mohla však uplynúť aj skôr - pred 1. januárom 1961, ak napr. predchádzajúca 32-ročná doba by bola uplynula pred uvedeným dátumom 1. januára 1961. Teda pre vydržanie vlastníctva nehnuteľností platilo, že už bežiacia vydržacia doba sa skončí uplynutím pôvodnej vydržacej doby; ak tá by však do 1. januára 1961 nestihla uplynúť,

potom - najneskôr - v 10-ročnej dobe počítanej od 1. januára 1951. Uvedený výklad sa uznáva ako správny ako v teórii, tak aj v aplikačnej praxi (porovnaj napr. R 65/1972, str. 496, Sborník IV býv. Najvyššieho súdu, Praha 1986, str. 517, aj rozhodnutie Najvyššieho súdu S R sp. značka 1M Cdo/8/2009 z 29. apríla 2010, na ktoré poukazuje dovolateľ v tomto dovolacom konaní). V prípadoch vydržania, pri ktorých vydržacia doba začala plynúť ešte pred 1. januárom 1951, t.j. podľa obyčajového práva a mala by uplynúť až po tomto dni, museli byť však už splnené aj ďalšie podmienky vydržania, ktoré boli stanovené Občianskym zákonníkom z roku 1950.

67. Dovolatelia tvrdia, že nie je možné sa stotožniť s argumentáciou žalobcov, že u ich právnych predchodcov oprávnenosť držby treba odvíjať od geometrického plánu 1940/88. Podľa obsahu súdneho spisu dovolací súd zistil, že predmetný geometrický plán 1940/88 nebol ku dňu podania žaloby na súd v katastri nehnuteľností (ani v pozemkovej knihe) zapísaný, preto nevyvolal vecno-právne účinky. Splnenie podmienok pre nadobudnutie vlastníckeho práva vydržaním treba posudzovať podľa práva platného v čase, keď k vzniku práva týmto spôsobom malo dôjsť, a to v predmetnom spore v čase právnej úpravy podľa zákona č. 141/1950 Zb. (tzv. stredného Občianskeho zákonníka). Ak teda žalobcovia 1/ a 2/ zakladajú oprávnenosť držby ich právnych predchodcov na skutočnosti, že pokiaľ Občiansky zákonník od účinnosti zákona č. 40/1964 Zb. vyžadoval na nadobudnutie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti písomnú zmluvu, pred jeho účinnosťou sa táto písomná forma zmluvy nevyžadovala, takýto záver neobstoí. O dobromyseľnom držiteľovi sa až do dokázania opaku predpokladá, že má právny titul, čo však samotní žalobcovia nepreukázali, tvrdia, že titul a dobromyseľnosť mali len ich právni predchodcovia.

68. Dovolací súd vzhľadom na vyššie uvedené konštatuje, že odvolací súd aj súd prvej inštancie sa pri vyriešení nastolenej právnej otázky odklonili od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu na ktorú poukazujú dovolatelia (1MCdo 8/2009, 7Cdo/221/2017), ak dospeli k záveru, že žalobcovia (a ich právni predchodcovia) pozemok vydržali. Podľa dovolacieho súdu je tak z dôvodu chýbajúceho domnelého titulu vstupu do držby. V danom prípade žalobcovia 1/ a 2/ odvodzujú vstup do držby z geometrického plánu z roku 1940 a z ústnej dohody, čo nepostačuje. Podľa obyčajového práva (platného na Slovensku do 31. decembra 1950) nadobudol vydržaním vlastnícke právo k nehnuteľnosti ten, kto nehnuteľnosť mal ako svoju v poctivej, pokojnej a dlhotrvajúcej držbe. Všeobecná vydržacia doba bola 32 rokov, čo znamená, že ku dňu účinnosti tzv. stredného Občianskeho zákonníka neuplynula právnym predchodcom žalobcov celá vydržacia doba (1940 - 1950, uplynulo necelých desať rokov z potrebných 32 rokov). Preto sa na vydržanie, ktorého sa žalobcovia domáhajú, ďalej aplikovali aj zákonné podmienky stredného OZ. Za účinnosti tzv. stredného Občianskeho zákonníka pre nadobudnutie vlastníctva k nehnuteľnosti vyžadoval už zákon písomnú scudzovaciu zmluvu, a to v zmysle § 40 ods. 1 zákona č. 141/1950 Zb. Občianskeho zákonníka: „Písomná forma je potrebná pri právnych úkonoch o právach k nehnuteľnostiam, okrem ak ide o nájom rodinného domčeka alebo inej podobnej stavby alebo len časti budovy. To isté platí pri majetkových právnych úkonoch medzi manželmi, pokiaľ nejde len o obvyklé darovania primerané ich zárobkovým a majetkovým pomerom. Písomná forma je ďalej potrebná pri právnych úkonoch, pre ktoré zákon osobitne predpisuje písomnú formu.“ Tvrdenia žalobcov 1/ a 2/, že Občiansky zákonník z roku 1950 nezakotvoval požiadavku písomnej formy v prípade zmluvy o prevode nehnuteľnosti, ale naopak rátať aj s možnosťou uzatvorenia zmluvy v ústnej forme, neobstoí, pretože aj keď ustanovenie § 111 Občianskeho zákonníka z roku 1950 priamo nezakotvovalo potrebu písomnej formy, v prípade zmluvy o prevode nehnuteľnosti, bolo potrebné na takéto zmluvy aplikovať, vzhľadom na interpretáciu právnych noriem, aj ustanovenie § 40 ods. 1 Občianskeho zákonníka z roku 1950. Zisťovanie obsahu a zmyslu právnej normy je nevyhnutnou súčasťou rozhodovacej činnosti súdov zahŕňajúcej aplikáciu abstraktných právnych noriem na konkrétne okolnosti individuálnych prípadov. Realizuje sa uplatňovaním jednotlivých metód výkladu práva. Ide spravidla o taký spôsob objasňovania zmyslu interpretovaného textu, v rámci ktorého sa jednotlivé metódy výkladu uplatňujú vo vzájomnom prepojení, pričom žiadna z nich nemá mať absolútnu prednosť. Jednotlivé uplatnené metódy by sa mali navzájom dopĺňať a viesť k zrozumiteľnému a racionálne zdôvodnenému vysvetleniu textu právneho predpisu. Východiskom v procese interpretácie a aplikácie práva je síce gramatický výklad textu právneho predpisu, interpret však musí zohľadniť účel zákona, systematickú súvislosť a logické väzby medzi jednotlivými normami zákona (viď. nález Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 70/09-54 z 2. júna

2009).

69. Z obsahu spisu bolo zistené, že dedičia po nebohých S. a C. K. (žalobcovia) predmetný pozemok prededili len v rozsahu spoluvlastníckeho podielu vo výške 1 ešte v roku 1985 a následne v roku 2011, a teda minimálne od tohto času mali vedomosť, že tu existuje iná objektívna skutočnosť, ktorá má vplyv aj na dobromyseľnosť ako nevyhnutnú podmienku vydržania a to vo vzťahu k nadobudnutiu vecno-právnych účinkov vydržania a to minimálne v tom zmysle, že žalovaní nadobudli vlastníctvo k predmetnému pozemku vo výške 1 spoluvlastníckeho podielu (každý v 1/8) aj s vecno-právnymi účinkami po roku 1985 (konkrétne žalovaní v rokoch 2005 a 2006), pričom až po tridsiatich rokoch žalobcovia tento právny stav spochybňujú predmetnou žalobou. Preto nie je možné stotožniť sa s názorom, že z osvedčení o dedičstve (rozhodnutia súdnych orgánov štátu), žiadne právne následky nevznikajú, - takáto skutková okolnosť u právnych predchodcov žalobcov (ale aj samotných žalobcov) bola objektívne spôsobilá vyvolať stratu dobrej viery (negatívne presvedčenie, alebo inak povedané: zánik presvedčenia, že žalobcom a ich právnym predchodcom nehnuteľnosti vlastnícky patria). Na tejto skutočnosti nič nemohlo zmeniť, aj keby sa títo držitelia naďalej (subjektívne) utvrdzovali v presvedčení, že im nehnuteľnosti patria.

70. Za tohto stavu držbu je treba považovať za neoprávnenú a preto k vydržaniu vlastníctva predmetných nehnuteľností právnymi predchodcami žalobcov a ani žalobcami nemohlo dôjsť. Dovolací súd má teda za to, že súd prvého stupňa aj odvolací súd pri posúdení otázky vydržania - oprávnenosti držby u právnych predchodcov žalobcov, nepostupovali v zmysle zásad platných pre vydržanie podľa Občianskeho zákonníka č. 141/1950 Zb. pre absenciu domnelého (putatívneho titulu) v písomnej forme a napokon aj podľa účinného Občianskeho zákonníka. Vlastnícke právo nadobudnuté titulom vydržania nadobudne vecno-právne účinky až záznamom do katastra nehnuteľností.

71. Na základe uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie žalovaných je prípustné i dôvodné, jednak z dôvodu podľa § 420 f/ CSP ako aj § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, preto postupom podľa § 449 ods. 1 CSP rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 2 CSP). Ak je rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Vzhľadom na výrok rozhodnutia, dovolací súd už nerozhodoval o návrhu dovolateľov na odklad právoplatnosti rozhodnutia v súlade s ustálenou praxou dovolacieho súdu.

72. O trovách dovolacieho konania rozhodne súd prvej inštancie s poukazom na § 453 ods. 3 CSP.

73. Rozhodnutie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu v pomere hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.